

му законом обмеженні прав і свобод засудженого. Отже, кримінальне покарання завжди передбачає певне обмеження прав і свобод засудженої особи. Наприклад, найжорсткішим покаранням є позбавлення волі злочинця. Саме в цьому проявляється така властивість покарання, як кара, що робить його найгострішим заходом державного примусу. Кара є відплатою злочинцю з боку держави та суспільства за скоєне ним діяння.

У свою чергу, церковне покарання не є карою за скоєний церковний злочин, хоча й може передбачати обмеження чи позбавлення певних прав та благ члена Церкви. Порівняно з правами та свободами, що закріплені в Конституції та гарантуються державою, ці права мають кардинально інший – духовний і переважно, нематеріальний характер. Першоджерелом цих прав є сама Церква, яка, з моменту виникнення канонічної правосуб'єктності у людини, надає їй широкий спектр таких можливостей як участь у церковних таїнствах, богослужіннях, в управлінні церковними справами, а для священнослужителів ще й правами, пов'язаними з перебуванням у клірі. Зважаючи на це, церковні покарання поділяються на дві категорії: а) церковні покарання для мирян; б) церковні покарання для кліриків. Кожна з зазначених категорій має свою специфіку та особливості.

При цьому, церковне покарання передбачає позбавлення існуючих у особи прав.

Відтак, церковні покарання можуть бути застосовані виключно до членів Церкви та полягають у обмеженні чи позбавленні людини церковного спілкування та в жодному випадку не можуть застосовуватися до представників інших конфесій і зачіпати права та свободи людини та громадянина.

На відміну від кримінального покарання, церковне – не може розглядатися як захід примусу, оскільки для останнього є чужим насильницький та примусовий характер. Крім того, його виконання забезпечується лише авторитетом Церкви, а не апаратом державного примусу, що слідує з конституційним принципом відокремлення Церкви від держави. Втім, виконання церковного покарання залежить у першу чергу від доброї волі людини.

Згідно з діючим церковним законодавством такі канонічні покарання як довічна заборона в священнослужінні, позбавлення священного сану, відлучення від Церкви, накладаються Патріархом Московським і всієї Русі або єпархіальним архієреєм з наступним затвердженням Патріархом Московським і всієї Русі (а в межах Української Православної Церкви – митрополитом Київським і всієї України).

ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО ТЕЗАУРУСУ В ПРАВОВІЙ ЕКСПЕРТИЗІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЇХ ПРОЕКТІВ

Протягом багатьох століть людство формує правила своєї поведінки шляхом створення певних норм, які з часом носять характер загальнообов'язкових. Вони потребують не лише змістовного оформлення, але й стилістичного, мовно-змістовного формулювання. У зв'язку із цим народилась й спеціальна юридична мова, яку на сьогоднішній день досліджує юридична лінгвістика як самостійний напрям міждисциплінарних досліджень.

Мовне втілення правових приписів впливає на їхню ефективність, від формулювання юридичних документів залежить доля людей, а тому і представники правничих професій, і суспільство в цілому виявляє надзвичайну увагу до "букви закону", прагне створити правила досконалого юридичного тексту.

Феномен юридичної мови набуває останнім часом особливого значення. Це викликано потребою вдосконалення якості нормативно-правових актів, особливо в умовах суттєвого збільшення нормативно-правового забезпечення.

До особливостей юридичної мови, на відміну від літературної мови, слід віднести небажане використання синонімів, тобто, якщо в мові нормативно-правового акта застосовуються усталені терміни, то для "покращення" стилістики не слід вживати його синоніми або запроваджувати нові терміни. Це пояснюється, в першу чергу, необхідністю однакового тлумачення цих термінів нормотворцем та особами, які реалізують цю норму. З іншого боку терміни, які схожі на синоніми, з юридичної точки зору, такими не є. Так, наприклад, такі терміни, як "власність" і "володіння", "потерпілий" і "свідок", "підозрюваний" і "обвинувачений", на перший погляд, є синонімами. Але в нормативно-правових актах кожен з них має власний правовий зміст.

Необхідною умовою існування будь-якої системи, в тому числі й системи нормативно-правових актів, є злагодженість, зв'язок між елементами такої системи. Такому результату має сприяти правова експертиза нормативно-правових актів та їх проектів, зокрема в частині перевірки використання уніфікованої правової термінології.

О. В. Кушнарєва зазначає, що основними способами уніфікації нормативно-правової термінології є розроблення дефініцій правових понять, експертиза нормативно-правових актів та їх проектів, складення юридичних тезаурусів [1].

До проблем застосування юридичної мови слід віднести відсутність єдності в застосуванні лексики в нормативно-правових актах, особливо це стосується актів різних галузей законодавства. Вирішенням цієї проблеми може бути створення правового тезаурусу для аналізу, уніфікації термінології нормативно-правових актів, однакового його сприйняття та тлумачення. Фахівець в галузі мовної стилістики О. Ушаков зазначає, що, якщо законодавець говорить, що ніхто не може посылатись на незнання закону, то необхідно зробити так, щоб для застосування кожен сам, без сторонньої допомоги міг прочитати, дізнатися, зрозуміти його зміст і зрозуміло уявити собі права, обов'язки й наслідки, що випливають із закону [2, с. 152].

Поняття "тезаурус" є предметом дослідження багатьох наук – лінгвістики, педагогіки, психолінгвістики, юриспруденції. У найбільш загальному визначенні поняття "тезаурус" – це словник з семантичними зв'язками між словниковими одиницями [3, с. 17]. Іншими словами, тезаурус – це загальний словниковий запас людини, що активно використовується нею в певній галузі її професійної діяльності. Тезаурус можна розглядати як універсальну модель термінологічної системи, а тому – як формальну систему знань, що міститься в мові конкретної наукової галузі [3, с. 19].

На нашу думку, складання правового тезаурусу є необхідною умовою для створення ефективної системи нормативно-правових актів. Основним елементом тезаурусу є юридична термінологія. Кожен термін в нормативно-правовому акті виконує певну функцію, спрямовану на найбільш точне відображення певного поняття, несе смислове навантаження. Від того, як застосовуються юридичні терміни, залежить якість нормативно-правового акта та стабільність його існування.

При проведенні правової експертизи експерт користуватиметься єдиним джерелом термінів в якості еталона при перевірці проектів нормативно-правових актів, тому таким важливим є напрацювання в цій сфері для належної якості нормотворчої роботи.

Вважаємо, що розроблений та затверджений правовий тезаурус має бути "живим", тобто постійно доповнюватись та оновлюватись. Для цього потрібно визначити державну наукову установу, яка буде займатися веденням тезаурусу та моніторингом необхідності і внесенням змін до нього.

Література

1. Кушнарєва О.В. Поняття і природа уніфікації нормативно-правової термінології. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Juptp/2011_2/kushnar.htm
2. Ушаков А.А. Очерки советской законодательной стилистики: Учебное пособие / А.А. Ушаков.– Пермь : Перм. гос. ун-т, 1967.– 206 с.
3. Браславский П.И., Гольдштейн С.Л., Ткаченко Т.Я. Тезаурус как средство описания систем знаний // Научно-техническая информация.– Сер. 2.– 1997.– № 11.– С. 16-22.

УДК 343.1; 340.6 (043.2)

Рибікова Г.В.,
старший викладач,
Точена М.М.,
студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПОЗИЦІЇ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Однією з важливих складових вдосконалення кримінального судочинства України є використання спеціальних знань – знань, які виходять за межі звичних, побутових, які одержані в результаті фахової освіти та/або практичної діяльності у будь-якій галузі науки, техніки, мистецтва або ремесла, що використовуються визначеними законом учасниками процесу в межах наданих кожному з них повноважень для вирішення за певною процедурою процесуальних завдань [3, 22].

Основною та найважливішою формою використання та застосування спеціальних знань у судочинстві є судова експертиза.

Статтею 1 Закону України "Про судову експертизу" встановлено, що судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового та судового слідства [1].

Стаття 84 нового КПК України закріплює перелік процесуальних джерел, серед яких зазначений і висновок експерта. Також в ст.ст. 101, 102, 242-245 КПК України на розвиток принципу змагальності та диспозитивності запроваджується правило, відповідно до якого судова експертиза проводиться за зверненням сторони кримінального про-